

AVANCE

Selvitys apteekkialan lainsäädännön uudistamisesta

Arvio sääntelyn lieventämisen
vaikutuksesta

Mikko **Alkio**, Lasse **Nordström**, Petri **Rouvinen**
Avance Economics & Policy

27.5.2019

- Analyysi **apteekkimarkkinoiden sääntelyn lieventämisestä**, jolla saavutettaisiin seuraavat edut:
 - Palvelujen paremmat: saatavuus, laatu, tehokkuus ja toimintatavat.
 - Alhaisemmat hinnat kuluttajille ja yhteiskunnalle.
 - Innovatiivisten toimintatapojen yleistyminen.
 - Korkeampi asiakastyytyväisyys.
 - Hyvä lääketurvallisuus.
- Toimipaikkakohtaiseen yritysrekisteriin pohjautuva **analyysi** sääntelyn lieventämisen vaikutuksista:
 - 11 % enemmän apteekkeja pitkällä aikavälillä (luottamusvälin alarajalla).
 - 90 apteekkia ja 1 000 henkilötyövuotta lisää (luottamusvälin alarajalla).
 - 5 % alhaisemmat kuluttajahinnat (luottamusvälin alarajalla).
- **Omistus- ja toimialarakenteen muutos** – Suomen apteekkimarkkina pitkälläkin aikavälillä:
 - Keskeiseltä osin pienyrittäjävetoinen ja rakenteeltaan monipuolinen.
 - Sysäys verkkoapteekkeille, kotitoimitukselle ja muille innovaatioille.
 - Puolen tusinaa merkittävää apteekkitoimintaa harjoittavaa tahoa.
- **Johtopäätös:** Raportin analyysi ja esim. Ruotsin 2009–2019 kokemukset osoittavat, että:
 - Hallitulla, laatu-ulottuvuuksiin painottuvalla, kilpailulla voidaan saavuttaa paljon hyvää.
 - Suomen tulee seurata muiden Pohjoismaiden esimerkkiä ja uudistaa apteekkimarkkinaansa.

Suomen apteekkimarkkina

- Lääkehuolto: **3 miljardia** euroa (josta 3/4 vähittäisapteekeista; n. 10 % itsehoitolääkkeitä).
 - Julkiset lääkemenot: **2 miljardia** euroa (koostuu lääkekorvauksista ja sairaala-apteekeista).
 - Osuus terveystalouden menoista: **15%** (ja kasvussa).
-
- Suomessa lääkkeiden matalat tukku- mutta **korkeat vähittäismyyntihinnat**.
 - **Alhainen apteekkitiheys** erityisesti tiheimmin asutuilla alueilla.
 - Kaikki 2000-luvun selvitykset: tarvitaan **kokonaisuudistus**.
 - Pohjoismaista **vain Suomessa tarveharkinta**.

Uudet ja säilytettävät elementit sääntelyä lievennettäessä

AVANCE

Uudet elementit

- **Ei omistus- ja yhtiömuotorajoituksia.**
 - Vertikaalisen integraation kielto koskien lääkeyhtiöitä.
- **Tarveharkinnasta sopivuusharkintaan.**
 - Apteekkiluvan määrä- ja sijaintirajoituksista luovutaan; viranomaisen arvioi edelleen toimijan sopivuuden.
 - Jos lupaehdot eivät täyty, luvan menettää.
- **Itsehoitolääkkeiden rajattu hintakilpailu.**
 - Nykyiset tukku- ja vähittäishinnat maksimihinnoiksi.
 - Kanta-asiakasalennukset ovat sallittuja, mutta niitä ei saa kytkeä reseptilääkkeiden hankintaan.
- **Sujuvampaa verkkoapteekkitoimintaa.**
 - Verkkoapteekeilta ei edellytetä fyysistä toimipistettä.
 - Tunnistus-, turvallisuus- ja neuvontaehdot täytyttävä.

Säilytettävät elementit

- **Proviisorit johdossa.**
 - Jokaisen toimipisteen johtamisessa oltava mukana vähintään yksi proviisori; sama henkilö tässä roolissa korkeintaan neljässä toimipisteessä.
- **Farmaseutit neuvonnassa.**
 - Farmaseutin tarjoamaa neuvontaa viivytyksettä saatavissa resepti- ja itsehoitolääkkeissä
- **Apteekki erillisenä.**
 - Apteekit erillisyhtiöissä; kirjanpito toimipaikoittain.
 - Oma myymälätila; ei muuta myyntiä samassa tilassa.
- **Apteekkivero.**
 - Koko apteekkitilan myynti apteekkiverolla.
 - Apteekkiveron jälkeinen tulos verotetaan normaalisti.

Analyysi sääntelyn lieventämisestä

AVANCE

• Uusia apteekkeja	95
• Vanhoja häviää	5*
• Nettolisäys	90

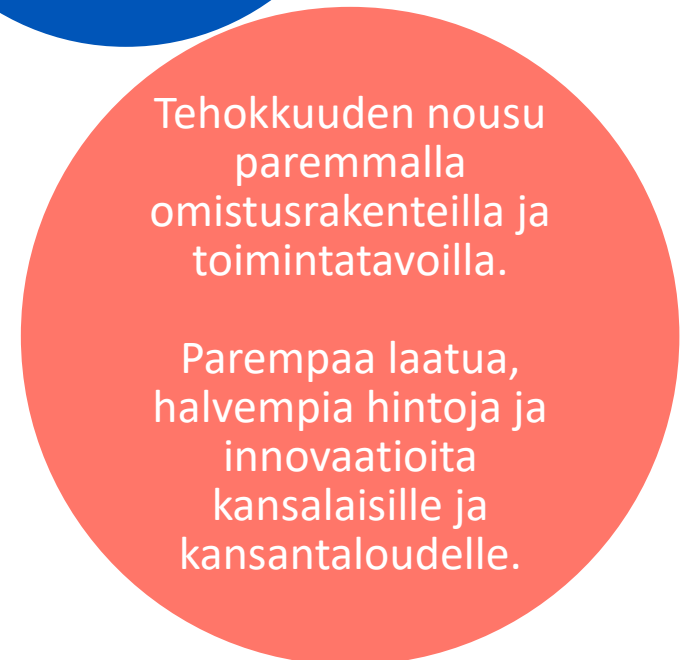

- **Huomaa:**

- Arvio pitkän aikavälin tulemasta.
- Välivaiheessa apteekkeja enemmän.
- Laskelma kertoo vaikutusten alarajasta.

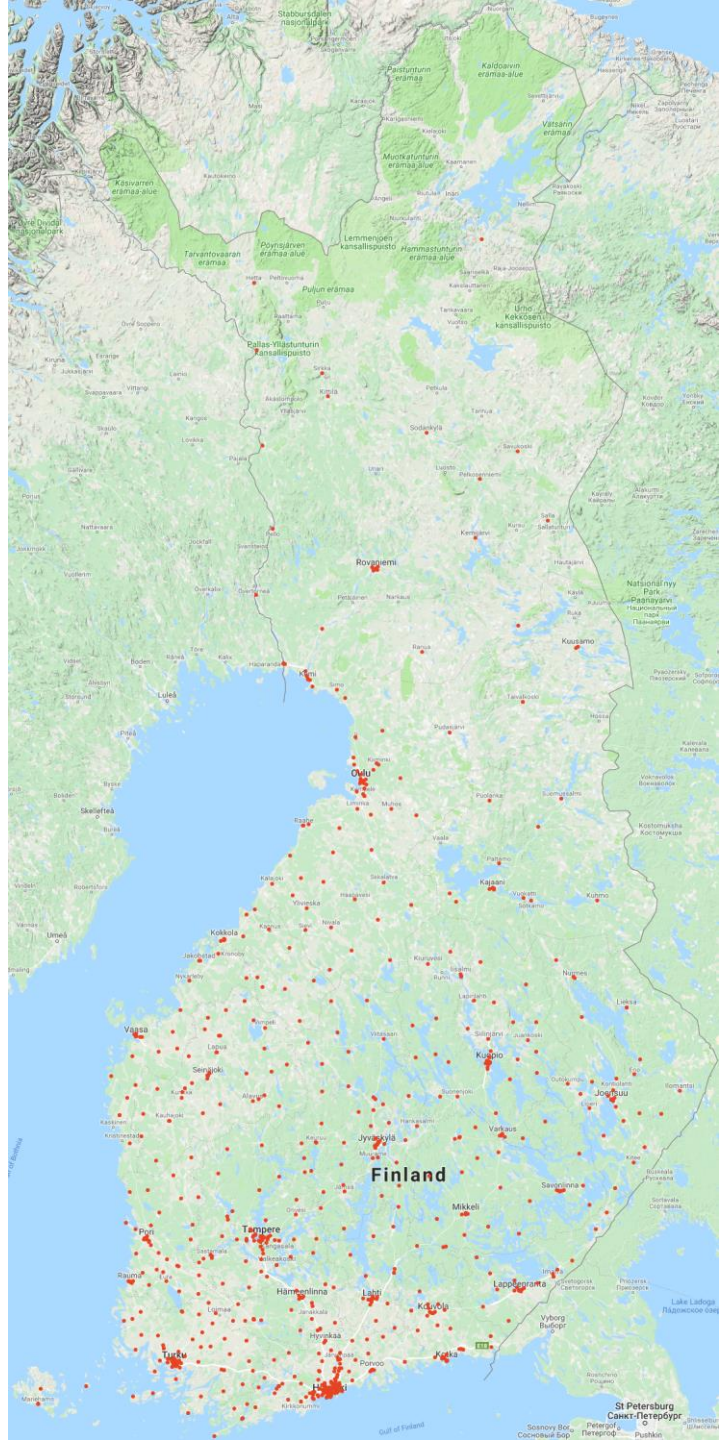
- **Analyysin perusteet:**

- Periaate: Apteekit viranomaisohjauksessa mutta uudistus, jolla kilpailun tuottamat hyödyt saavutetaan.
- Aineisto: Tilastokeskuksen toimipaikkatiedot yhdistettynä Fimean/Kelan kuntakohtaisiin lääkemenot.
- Analyysi: Sääntelyn lieventyessä uusi apteekki isojen tavaratavaratalojen, supermarkettien ja terveydenhoidon yksiköiden yhteyteen, jos kannattavuus- ja markkinaehdot täyttyvät.

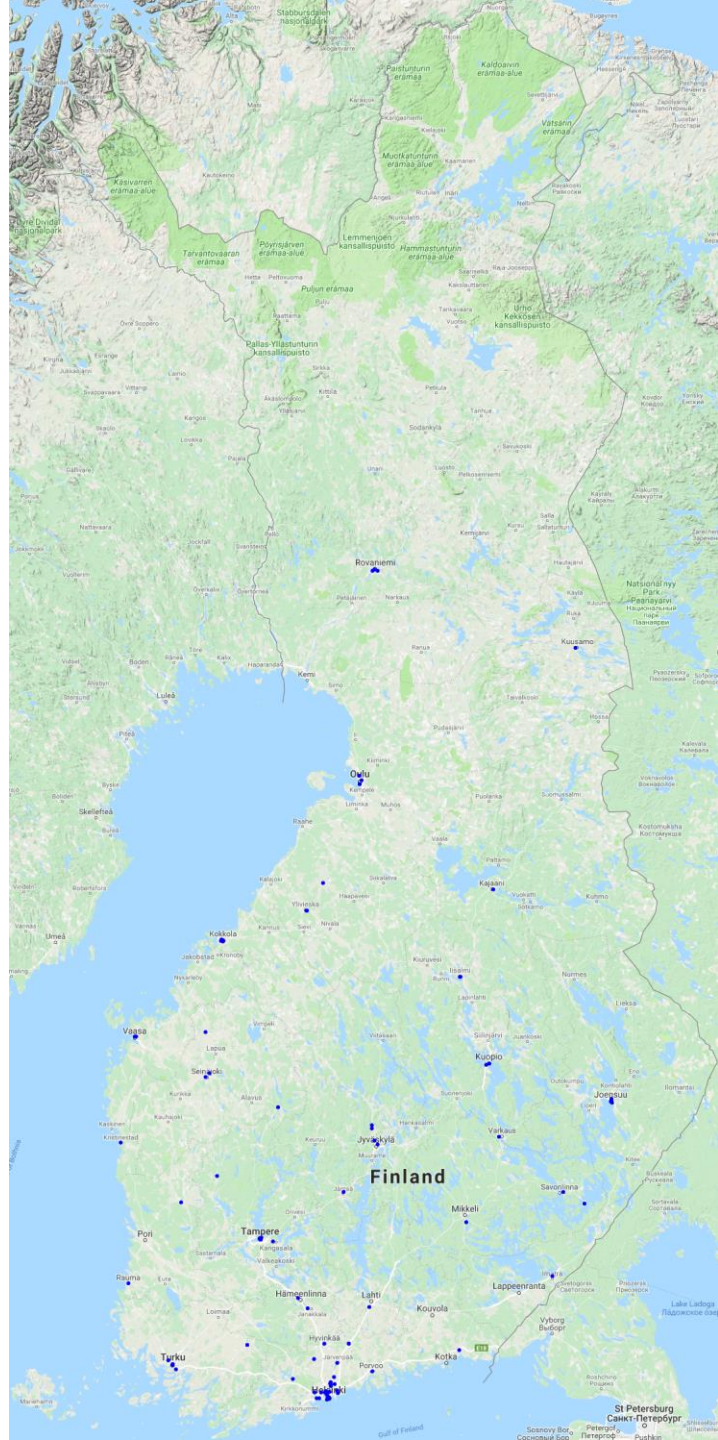

* Ei yhteydessä sääntelyn lieventämiseen. Nämä apteekit kunnissa, joissa edelleen vähintään kaksi apteekkia.

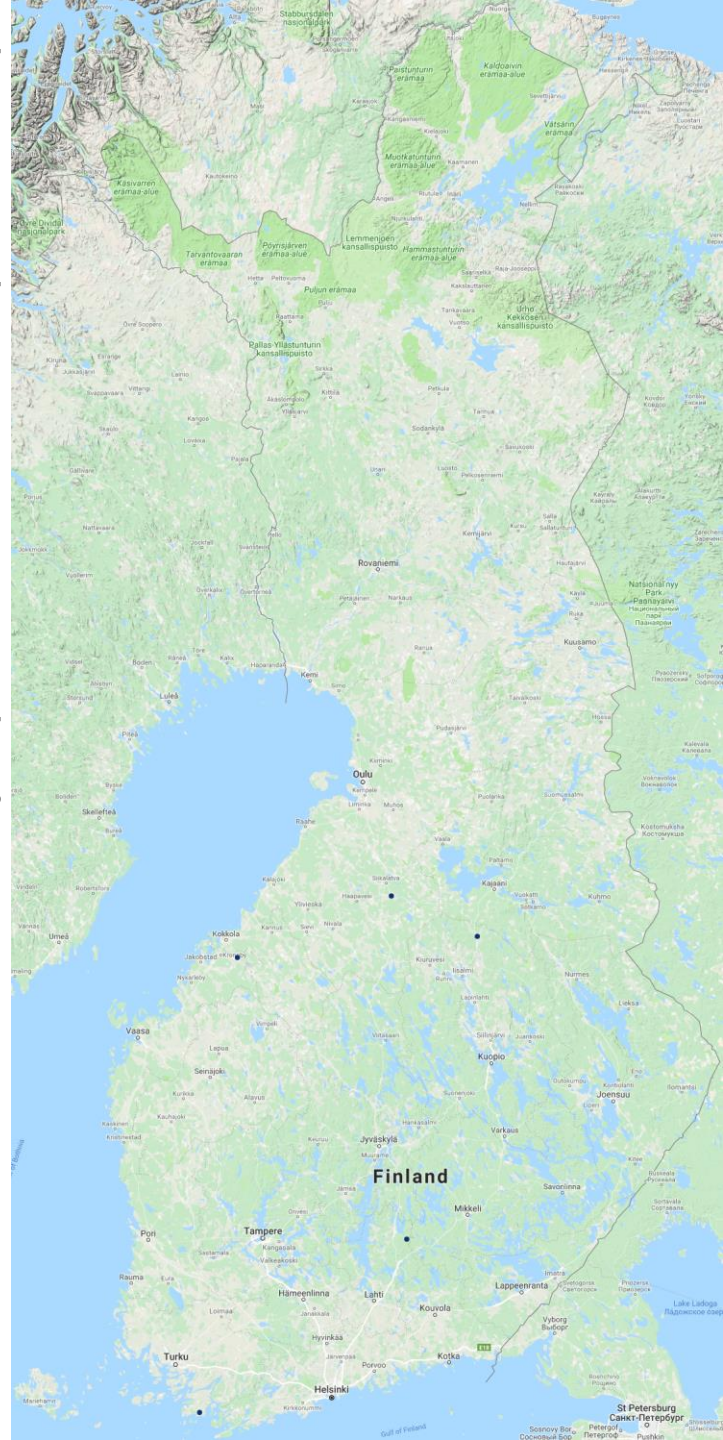
Suomen nykyiset apteekit, 812 kpl

Uudistuksen myötä syntyvät uudet apteekit, 95 kpl

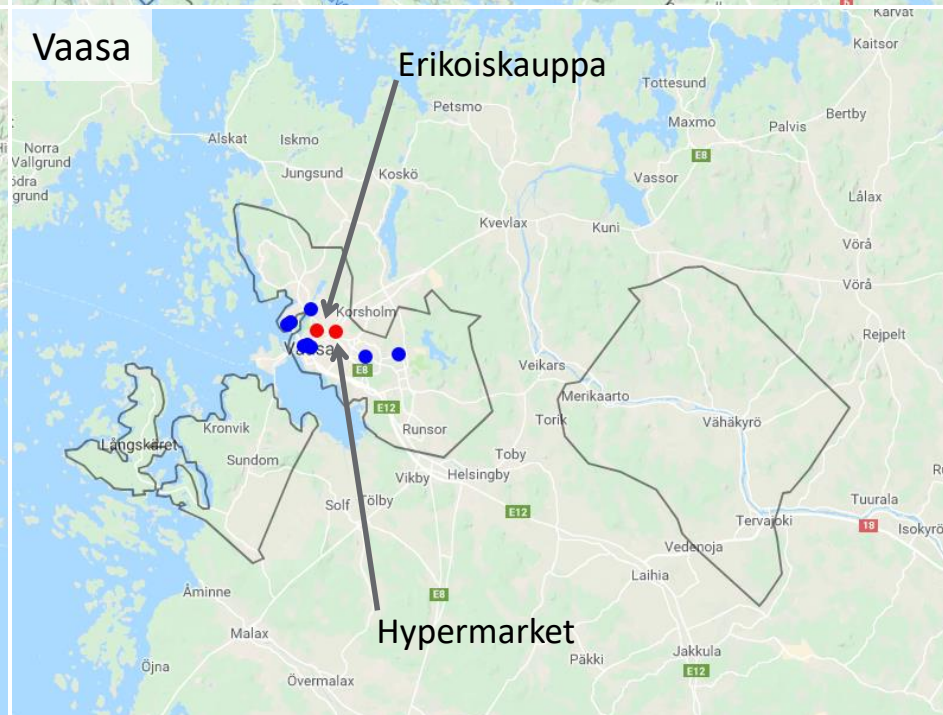
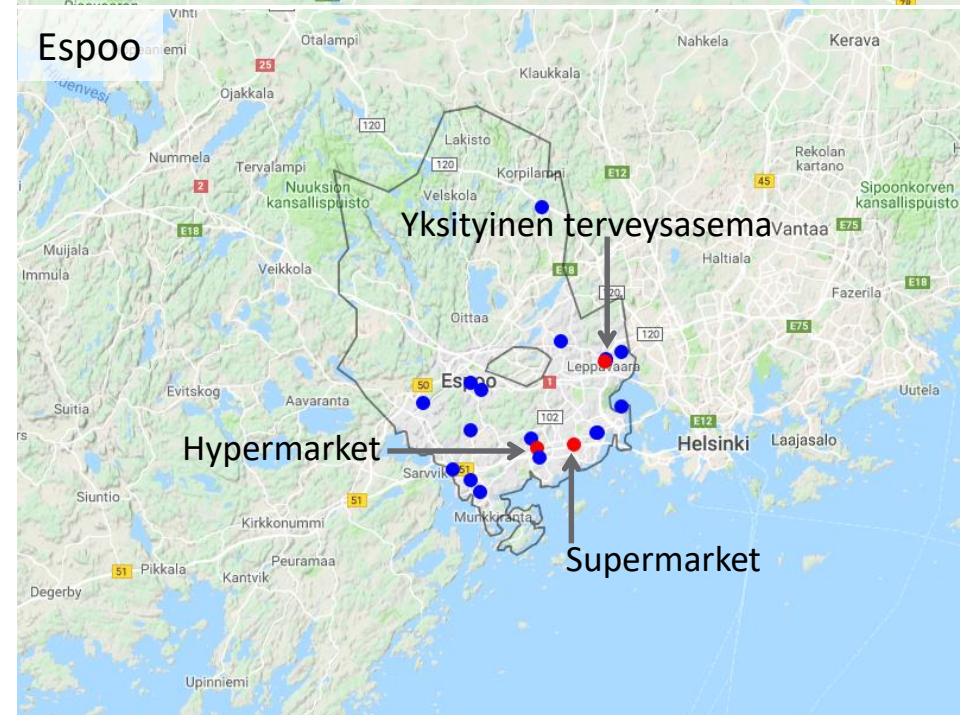
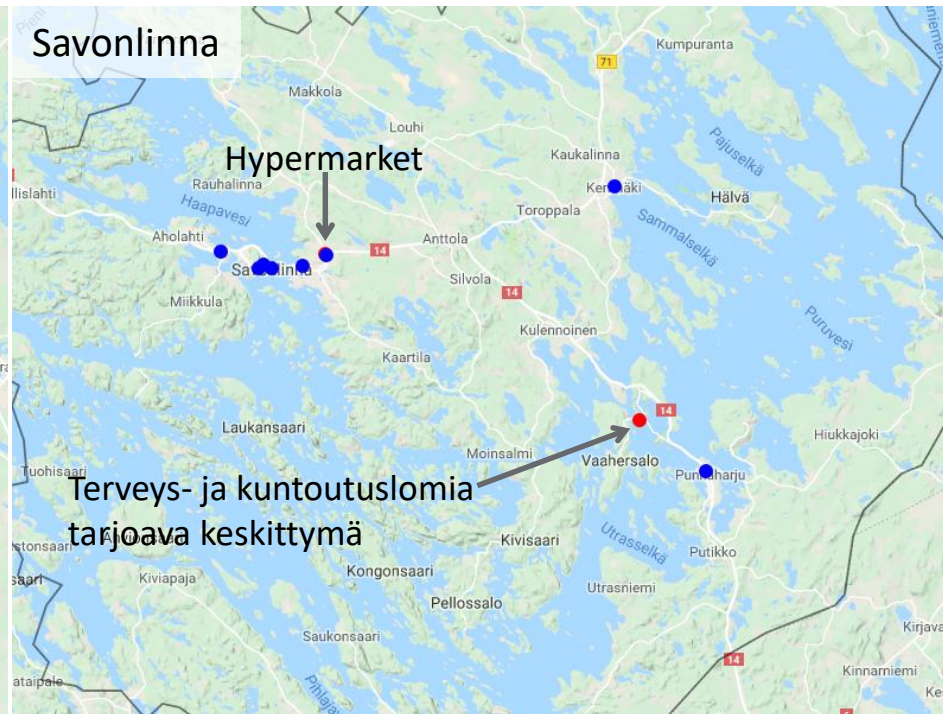
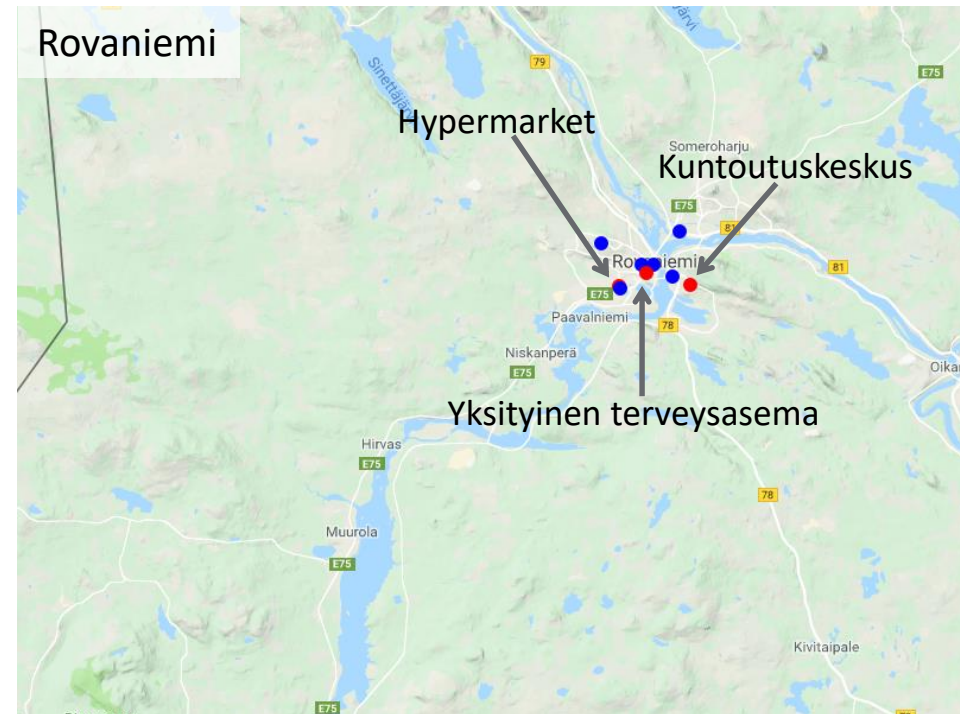

Kunnan lääkemenojen perusteella uhatut apteekit, 5 kpl

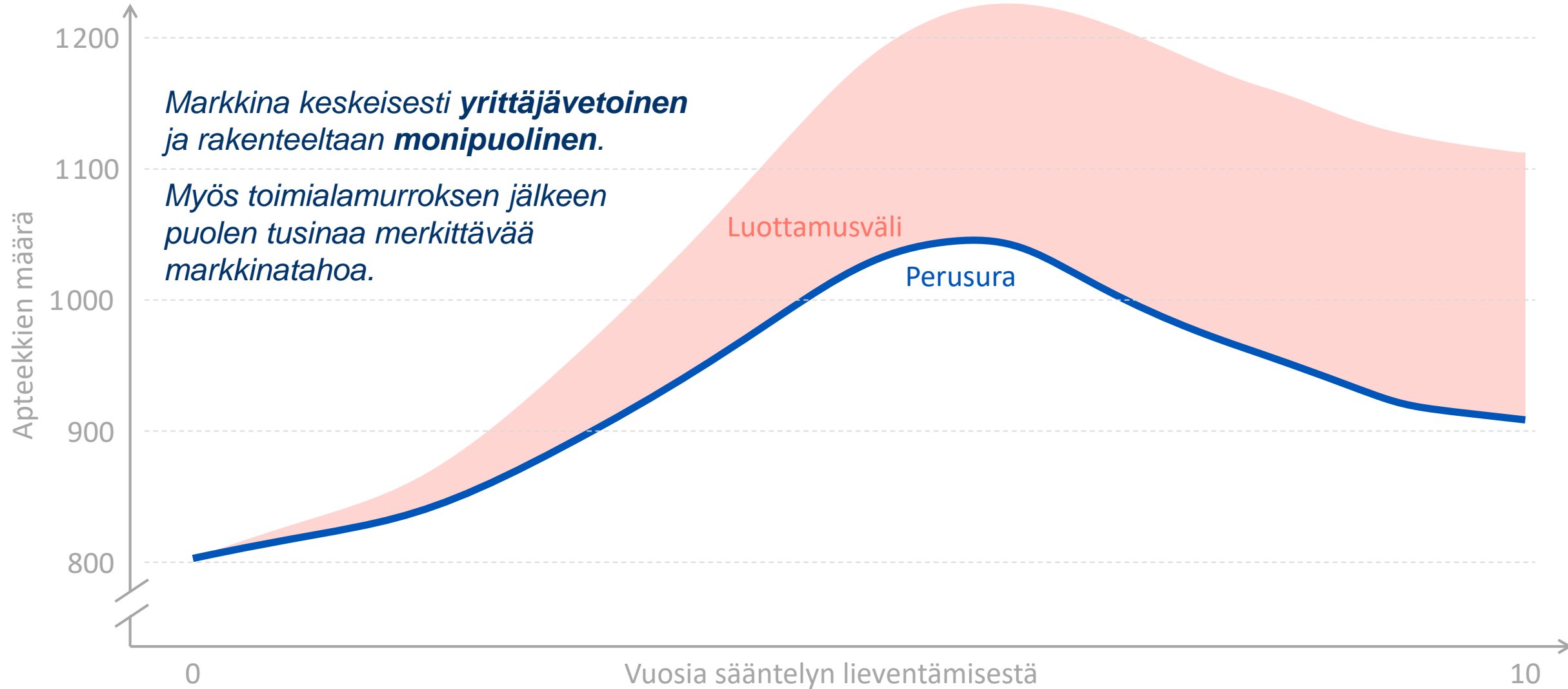
Neljän esimerkkikunnan tilanne nykyisten ja uusien apteekkien osalta.

Kartoissa merkitty, mihin – ja minkä tyyppiseen yhteyteen – uudet apteekit tulisivat.

Apteekkien lukumäärän kehitys uudistusta seuraavien kymmenen vuoden aikana

AVANCE

AVANCE

Säätelyn hallittu lieventäminen toisi kilpailun kautta etuja – kokonaan ilman kansalaisille tai yhteiskunnalle koituvia haittoja.

Viranomaisen kyky säädellä apteekkimarkkinaa ei heikkenisi. Ehdotus osin nykysäätelyä tiukempi.

Omistuksen ja toimintatapojen tehostumisen kautta uudistus kohentaisi kansanterveyttä, työllisyyttä ja julkista taloutta.

Mm. Ruotsin v. 2009–2019 kokemukset osoittavat, että hyvästäkin lähtökohdista huolimatta uudistuksella suuret vaikutukset.

Suomen tulee toteuttaa tämä koko sote-järjestelmän kannalta keskeinen uudistus mahdollisimman pian!

